

Prof. Joseph E. Stiglitz

Ekonomide Nobel ödülü bulunan Joseph E. Stiglitz, Columbia Üniversitesi'nde Profesör ve Roosevelt Enstitüsü'nde Baş Ekonomisttir. En son çıkan kitabı: The Euro: How a Common Currency Threatens the Future of Europe.

Harvey Kasırgası'ndan ders çıkarılmalı!

2005 yılında Katrina Kasırgası'nın New Orleans'ı mahvetmesinin, Sandy'nin 2012'de New York şehrinin büyük bir çoğunluğunu tamamen felç etmesinin ve şu anda Harvey Kasırgası'nın Texas'ta yarattığı tahribatın ardından ABD'nin yapacağı tek şey bu konuda daha iyi olmaktır, olabilir ve olmalıdır.

Harvey Kasırgası, geride altüst olan hayatlar ve ciddi boyutlarda 150 ila 180 milyar doları bulduğu düşünülen zarar bıraktı. Texas sınırını bir haftaya yakın bir süre boyunca yumruklayan fırtına ABD'nin ekonomik sistem ve politikaları hakkında derin soruları da gündeme getirdi.

İklim değişikliğini inkar eden birçok kişiye ev sahipliği yapan ekonominin ağırlıklı olarak küresel ısınmaya neden olan fosil yakıtlara dayandığı bir ülkede böylesi iklim değişikliğine ilişkin bir olayın meydana gelmesi ironik. Tabii ki hiçbir iklim olayı doğrudan atmosferdeki sera gazı artışıyla ilişkilendirilemez. Fakat bilim adamları uzun bir süredir sera gazındaki artışların sadece ortalama sıcaklıkları değil havanın değişkenliğini de artıracağını özellikle de Harvey Kasırgası gibi aşırı hava olaylarının ortaya çıkmasına neden olacağını söylüyor.

Aşırı hava olayları

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin de karara vardığı gibi "Bazı aşırı hava olaylarının atmosferdeki sera gazı yoğunluğunun artmasının da dahil olduğu insan kökenli etkiler sonucu değiştiğine dair somut kanıtlar bulunuyor." Astrofizikçi Adam Frank kısa ve öz bir şekilde açıklıyor: "Daha fazla sıcaklık havada daha fazla nem yani daha güçlü yağış anlamına geliyor".

Elbette Houston ve Texas kendi başlarına sera gazlarının artışı konusunda çok bir şey yapamazdı, fakat daha güçlü iklim politikalarına zorlama konusunda daha aktif bir rol oynayabilirlerdi. Fakat yerel ve devlet otoriteleri bölgeyi belirli bir sıklıkta vuran böyle olaylara hazırlanma

Amerika ve dünya, Başkan Trump ve hükümet ideolojilerinin bedelini çok ağır bir şekilde ödüyor. Dünya da bedel ödüyor çünkü ABD'nin kümülatif sera gazı emisyonları tüm ülkelerden daha fazla. Diğer ülkeler, hatta Haiti ve Ekvator gibi fakir ve kalkınmakta olan ülkeler bile doğal felaketleri nasıl daha iyi yöneteceğini öğrenmiş görünüyor.

konusunda çok daha iyi bir iş çıkartabilirdi.

Kasırgaya tepki verirken ve zararın bir kısmını finanse ederken herkes 2008 ekonomik krizi sonrasında yaptıkları gibi hükümete dönüyor. Yine ironiktir ki bu durum şimdi de ülkenin hükümet ve kolektif eylemin sıklıkla fırça yediği bir bölgesinde meydana geliyor. ABD bankacılığının titanlarının hükümetin personel sayısını azaltması, en tehlikeli ve antisosyal etkinliklerinden bazılarını yasaklayan düzenlemeleri iptal eden neoliberal vaazlar vermesi ve sonrasında ihtiyaç duyduklarında hükümete dönmeleri de bir o kadar ironikti.

Böyle hikayelerden çıkartılması gereken çok net bir ders var. Piyasalar kendi kendilerine toplumun ihtiyacı olan korumayı sağlayamaz. Piyasalar battığında ki sık sık batıyor, kolektif eylem zorunlu hale geliyor.

Kolektif eyleme ihtiyaç var

Ve finansal krizlerde olduğu gibi iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak için de önleyici kolektif eyleme ihtiyaç var. Bu da binaların ve altyapıların aşırı doğa olaylarına dayanıklı şekilde inşa etmesini ve aşırı zarar alacak en kırılgan alanlarda yer almamalarını garantilemek gerektiği anlamına geliyor. Aynı zamanda fırtınaların etkilerini emmek konusunda önemli bir rol oynayan çevresel sistemleri, özellikle de sulak arazileri korumayı gerektiriyor. Houston'da olduğu gibi doğal felaketlerin tehlikeli kimyasalların ortaya çıkması riskini ortadan kaldırmak anlamına geliyor. Ayrıca tahliye de dahil düzgün müdahale planları olması gerektiği anlamına da geliyor.

Texas'ta veya herhangi bir yerde üstün gelen siyasi kültür ne olursa olsun tüm bunlar için etkin hükümet yatırımları ve güçlü düzenlemeler yapılması gerekiyor. Doğru düzenlemeler olmadan bireyler ve şirketler doğru önlemleri almak için teşvik edilemez çünkü aşırı hava olaylarının maliyetinin büyük bir çoğunluğunun başkaları tarafından karşılanacağını biliyorlar. Yeterli kamusal çevresel planlama ve düzenleme olmadığı takdirde seller ve baskınlar daha da kötü hale gelecek. Felaket planlama olmadan ve yeterli finansman olmadan her şehir kendini Houston'un kendini bulduğu dilemma içinde bulabilir. Eğer tahliye emri vermezse birçok insan ölecek; ama tahliye emri verirse de insanlar kaosta hayatını kaybedecek, çıkmaya çalışan insanların trafiği yolları tıkayacak ve insanların çıkışını engelleyecek.

Dünya bedel ödüyor

Amerika ve dünya, Başkan Donald Trump ve Cumhuriyetçi Partisi tarafından takip edilen aşırı anti hükümet ideolojilerinin bedelini çok yüksek bir şekilde ödüyor. Dünya da bedel ödüyor çünkü ABD'nin kümülatif sera gazı emisyonları tüm ülkelerden daha fazla. Bugün bile ABD kişi başı sera gazı emisyonlarında dünya liderlerinden biri. Fakat Amerika da büyük bir bedel ödüyor. Diğer ülkeler, hatta Haiti ve Ekvator gibi fakir ve kalkınmakta olan ülkeler bile doğal felaketleri nasıl daha iyi yöneteceğini (genelde çok büyük bedellerle ve sadece büyük afetlerin ardından) öğrenmiş görünüyor.

2005 yılında Katrina Kasırgası'nın New Orleans'ı mahvetmesinin, Sandy'nin 2012 yılında New York şehrinin büyük bir çoğunluğunu tamamen felç etmesinin ve şu anda Harvey Kasırgası'nın Texas'ta yarattığı tahribatın ardından ABD'nin yapacağı tek şey bu konuda daha iyi olmaktır, olabilir ve olmalıdır. Karmaşık olayları ve sonuçlarını analiz edecek kaynakları ve yetkinlikleri var. Yaşamlar ve mal mülk üzerinde yaratacağı etkileri azaltmak için düzenleme ve yatırım programları formüle edebilir ve uygulayabilir.

Amerika'da olmayan şey ise aşırıcı politikalarından fayda sağlayan özel çıkar gruplarıyla çalışan sağ tarafta uyumlu bir hükümet görüşü olmaması ve nabza göre şerbet vermeye devam eden siyasetçilerdir. Bir krizden önce hükümetler önleyici yatırım ve planlamalarına itiraz ediyor, düzenleme yapmamak için direnç gösteriyorlar. Fakat sonrasında çok kolay bir şekilde önlenebilecek olan fakat gerçekleşmiş olan zarar için milyarlarca dolar talep ediyorlar (ve elde ediyorlar).

Umarım Amerika ve diğer ülkeler Harvey Kasırgası'ndan bir ders çıkarmak için daha fazla doğal afetle ikna edilmek zorunda kalmaz.

Telif hakkı: Project Syndicate, 2017. **www.project-syndicate.org**